

UNDERVISNINGSMATERIALE:
"MELLEM VENNER
– NOVELLER FRA HELE NORDEN"

Inspiration til undervisningsforløb
i danskundervisningen, 3.-6. klasse

MELLEM VENNER

INDHOLD

Før læsning

Forventninger	3
Novellegenren	3

Under læsning

Novelleanalyse 3.-4. klassetrin	4
Novelleanalyse 5.-6. klassetrin	6

Efter læsning

Nabosprog: Læs med trafiklys-metoden	9
Hvilke fællesskaber er du en del af?	10
Skriveforløb: Skriv en fælles novelle	11

FØR LÆSNING – FORVENTNINGER

KLASSEUNDERVISNING:

- Når I læser titlen på novellesamlingen, hvilke forventninger får I så til, hvad novellerne kommer til at handle om?
- Er der noget ved billedet på forsiden af novellesamlingen, som kan få jer til at undre jer eller være nysgerrige på, hvad novellerne handler om?

NOVELLEGENREN – KORT SAGT:

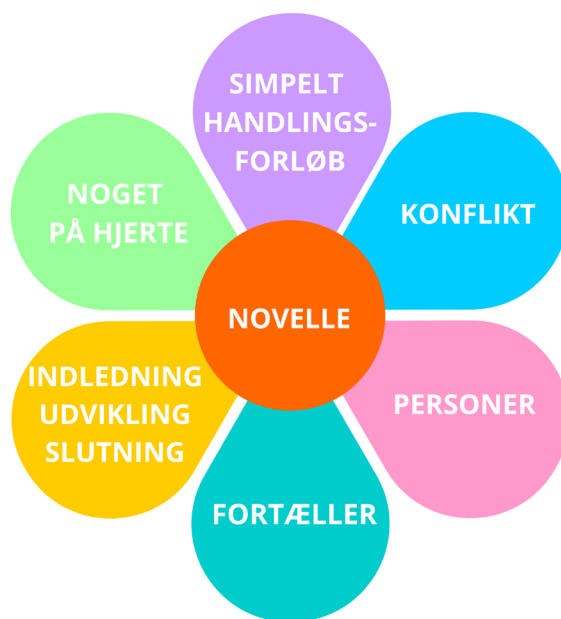
- Kort og enkelt handlingsforløb.
- Handlingens tidsforløb er ofte kort.
- Der er få personer med i novellen.
- Man får ikke fuldt kendskab til personerne, kun små indblik.
- I novellen er der ofte en konflikt, en udfordring eller et problem, som hovedpersonen skal løse.
- Handlingen har ofte et vendepunkt, der ændrer personens liv, holdning, eller opførsel.
- Begyndelsen kan være brat.
- Slutningen kan være brat, ende åbent og være iøjnefaldende.
- I noveller finder man mange ”tomme pladser”. Det er steder i teksten, hvor læseren selv må fylde pladserne ud for at opnå en mening eller forståelse, bl.a. ved at gå på jagt i teksten efter svar.

NOVELLEANALYSE

(3.-4. klassetrin)

Genreblomsten består af alle de analysepunkter, I skal arbejde med. Læs gerne jeres novelle mere end én gang og gå på opdagelse i den for at finde analysespor til jeres besvarelser. Find gerne eksempler i teksten, der understøtter jeres svar. Skriv jeres besvarelser ind i et separat dokument.

NOVELLENS HANDLINGSFORLØB

Handlingen i en novelle holder sig oftest til ét handlingsforløb.

- Hvad handler novellen om?
- Er der et særligt tema eller emne, som handlingen drejer sig om?

KONFLIKT

Der udspiller sig ofte én konflikt i novellen, som hovedpersonen skal løse eller klare, eller måske er udfordret af.

- Hvad er konflikten i novellen?
- Hvad er hovedpersonen udfordret af, eller hvad skal hun/han løse eller klare?

PERSONER

Der er oftest kun én hovedperson og få vigtige personer i en novelle. Hovedpersonen gennemgår tit en udvikling, lærer noget eller ændrer sig undervejs i novellen.

- Hvem er novellens hovedperson?
- Gennemgår hovedpersonen en udvikling, lærer hun/han noget eller ændrer sig undervejs i novellen?

FORTÆLLER

En novelle har altid en fortæller, som fortæller handlingen. Det kan f.eks. være hovedpersonen selv, dvs. en jeg-fortæller, eller det kan være en 3. personsfortæller, der beskriver handlingen med han/hun.

- Hvem er fortælleren i novellen?

NOVELLENS 3 DELE :

1. INDLEDNING:

- Hvordan begynder novellen? Begynder den f.eks. ”in medias res”?
- Hvem er de vigtigste personer i novellen?
- Hvad er novellens konflikt?

2. UDVIKLING:

- Er handlingen og konflikten i gang, og er hovedpersonen udfordret?

3. SLUTNING:

- Bliver konflikten i novellen løst? Eller er den uforløst?
- Hvad har hovedpersonen lært?
- Har hovedpersonen udviklet sig?
- Slutter novellen brat og åbent? Eller afsluttes historien?

NOGET PÅ HJERTE:

En novelle har ofte noget på hjerte, dvs. et budskab eller tema, som den gerne vil have, at læseren tænker over. Det kan f.eks. være temaer som kærlighed, ensomhed m.m.

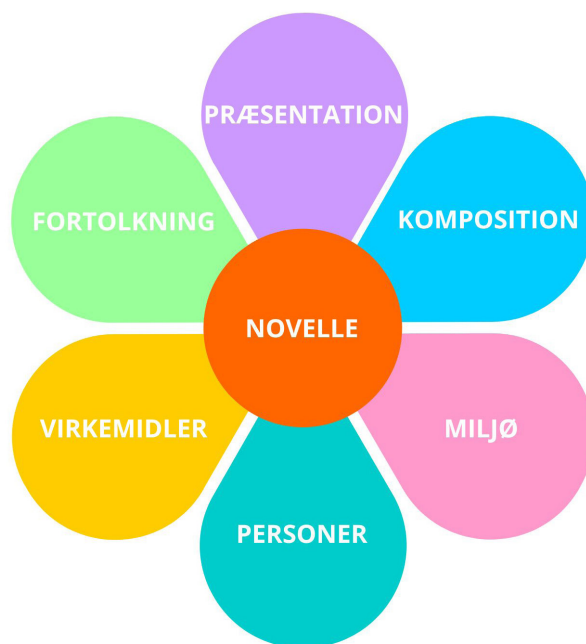
- Hvad har denne novelle på hjerte?

NOVELLEANALYSE

(5.-6. klassetrin)

Genreblomsten består af alle de analysepunkter, I skal arbejde med. Læs gerne jeres novelle mere end én gang og gå på opdagelse i den for at finde analysespor til jeres besvarelser. Find gerne eksempler i teksten, der understøtter jeres svar. Skriv jeres besvarelser ind i et separat dokument.

PRÆSENTATION:

- Hvem er novellens forfatter?
- Hvad er titlen på novellen?
- Hvornår er novellen skrevet?
- Er novellen en del af en større samling?

KOMPOSITION:

- Er der noget særligt ved novellens layout, billeder eller grafik?
- Hvordan er novellens handlingsforløb? Er det f.eks. kort, lineært, eller har det et helt andet format?
- Hvor lang tid spænder handlingen over?

MILJØ:

- Hvor foregår handlingen?
- Hvordan beskrives stedet, hvor handlingen foregår?
- Hvordan er stemningen der, hvor handlingen finder sted?

PERSONER:

- Hvem er hovedpersonen i novellen?
- Hvilke bipersoner findes i novellen?
- Giv en karakteristik af hovedpersonens relationer i novellen.
- Hvad er hovedpersonens konflikt, dilemma eller udfordring?
- Hvordan håndterer hovedpersonen dette? Bliver konflikten løst?

VIRKEMIDLER:

- Find steder i teksten, hvor forfatteren benytter sig af ”tomme pladser”. Forklar hvilken betydning dette har for jeres læsning.
- Kan I finde nogle plotnøgler i teksten? (Plotnøglen er et slags hint, som er placeret inde i handlingen, så vi bedre kan forstå plottet i historien.)
- Find vendepunkter i handlingen, hvor historien tager en vigtig drejning.

FORTOLKNING:

- Har novellen et tema? Eller måske et særligt budskab?
- Har novellens titel en særlig betydning?
- Hvad kan man tolke ud fra novellens slutning? Hvad tænker I?

EFTER LÆSNING – IDEER TIL FORLØB OG OPGAVER:

NABOSPROG: DET HEMLIGA STÄLLAT

Engang var Danmark, Sverige og Norge ét samlet rige. Men omkring 750-1350 (vikingetiden) skete der store ændringer. Det fælles nordiske sprog begyndte at blive til tre forskellige sprog, fordi forskellige vikingekonger ønskede at bestemme over hver deres land. Derfor kan dansk, svensk og norsk sprog minde rigtig meget om hinanden. Men der er også forskelle. I dette forløb skal I arbejde med jeres kendskab til det svenske sprog.

KLASSEUNDERVISNING:

I skal nu læse en novelle fra antologien på originalsproget – svensk. Novellen læses sammen, og I læser på skift højt på svensk, så godt I kan!

GRUPPEARBEJDE:

Nu skal I i gang med at lave en komparativ analyse af novellen *Det hemliga stället* ved hjælp af *trafiklysmetoden*. Med metoden kan man gå på sproglig opdagelse efter ligheder og forskelle, som man kan finde imellem de to sprog. Det vil give et godt visuelt overblik. Når I er færdige, tages der en fælles gennemgang i klassen med jeres fund af ligheder og forskelle. Ordene i novellen skal farves med:

GRØN: De grønne ord er ens for begge sprog. De betyder det samme og staves også ens. Her er det bare fuld fart frem!

GUL: De gule ord betyder det samme, men staves lidt forskelligt. Den gule farve viser, at man nu skal være ekstra opmærksom og sænke farten lidt.

RØD: De røde ord findes ikke på dansk. Nu må I stoppe helt op for at forstå ordet. Prøv først at finde frem til ordets betydning ved at se på sammenhængen, som ordet står i. Hvis I stadig ikke kan forstå ordet, må I gerne gøre brug af en ordbog. (<https://sprogbro.org/>)

UNDERSØGELSE: HVILKE FÆLLESSKABER TILHØRER DU?

KLASSEUNDERVISNING:

Med inspiration fra TV2's kampagne "Alt det vi deler", skal I nu arbejde med temaet FÆLLESSKABER. Som introduktion til forløbet skal I se reklamen "Alt det vi deler":

https://www.youtube.com/watch?v=B3_52CULpJg

GRUPPEARBEJDE – RUNDE 1:

I skal nu i grupper på 2-4 personer nedskrive så mange fællesskaber, I overhovedet kan komme i tanke om. I får 10 minutter til opgaven. Det kan være fællesskaber, som I selv er en del af, f.eks. "klassen", "læseheste" eller "fodboldfans". Men find også gerne mindre åbenlyse fællesskaber, der f.eks. kan være sjove, som "os, der piller næse", "bange for edderkopper", eller alvorlige fællesskaber som f.eks. "os, der har mistet".

FÆLLES GENNEMGANG:

Når alle grupper er færdige, taler I i klassen om, hvilke fællesskaber der er blevet fundet frem til. Skriv evt. alle de forskellige bud op på et whiteboard. Hver gruppe får nu 3-5 fællesskaber, som de skal lave plakater til. Ingen fællesskaber må nævnes mere end én gang.

GRUPPEARBEJDE – RUNDE 2:

Nu skal I lave plakater til jeres fællesskaber (A3). Der skal stå tydeligt, hvilket fællesskab det drejer sig om, og så skal der være plads til at sætte krydser, f.eks. i et markeret felt. Der må meget gerne bruges/tegnes billeder. Når grupperne er færdige, præsenterer de plakaterne for hinanden i klassen.

FÆLLES OVERSKRIFTSPLAKAT:

Lav en overskriftsplakat, der kan hænges op over alle plakaterne, hvor der f.eks. står: "Hvilke fællesskaber tilhører du? Sæt et kryds ud for de fællesskaber, du er en del af". Der skal også være en boks, hvor man kan tælle stregerne op til sidst.

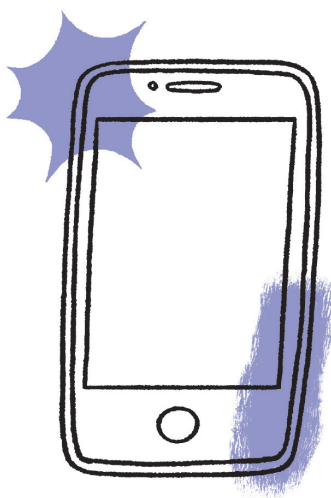
OPHÆNGNING AF PLAKATER:

Sørg for at indhente tilladelse til, at plakaterne kan komme op at hænge et godt sted på skolen, hvor alle på skolen går forbi og ser dem. Plakaterne skal hænge der i 1-2 uger.

INDSAMLING AF PLAKATER OG ANALYSE:

Efter 1-2 uger pilles plakaterne ned, og I skal nu skabe jer et fælles overblik. Find frem til følgende og drøft i fællesskab i klassen:

- Hvor mange har svaret?
- Hvilke fællesskaber har flest krydser, og hvorfor?
- Er der nogen fællesskaber, som slet ikke har nogen kryds?
- Var der noget, der overraskede jer?
- Hvis I skulle lave undersøgelsen igen, ville I så vælge nogle andre fællesskaber?
- Hvis I skulle lave én kun til lærerne, hvordan skulle den så se ud?

SKRIVEFORLØB: SKRIV JERES EGEN FÆLLES NOVELLE:

I skal prøve kræfter med at skrive jeres egen novelle, som udgives i klassen. I skal benytte den viden, I nu har fået om novellegenren, og følge oversigten herunder. Temaet for jeres novelle skal være: FÆLLESSKAB. Sørg for, at alle i gruppen tager del i hele processen med at skrive og udgive en novelle, det vil sige alt lige fra idéoplæg, skriveproces, redigering, korrektur, layout og illustrationer samt tryk.

INDHOLD:

Vælg først den konflikt, som historien skal dreje sig om. Jeres hovedperson vil eller skal noget. Det kan også være en udfordring, som gør det svært for hovedpersonen. Konflikten kan enten være en:

- Indre konflikt: Problemet kommer fra hovedpersonen selv (indefra).
- Ydre konflikt: Hovedpersonen "rammes" af et problem eller en udfordring, som kommer udefra.

OPBYGNING:

Handlingen i jeres novelle skal helst hurtigt i gang, dvs. man kommer ind i tingenes midte ("in medias res"). Novellen opbygges af tre dele:

- 1: Novellens begyndelse. Her introduceres personer, miljø og konflikt.
- 2: Novellens midte. Her går hovedpersonen igennem konflikten.
- 3: Novellens afslutning. Konflikten i novellen har på en eller anden måde påvirket, ændret eller udviklet hovedpersonen. Konflikten er enten blevet løst eller ikke løst. Novellen kan enten slutte åbent eller afsluttet.

SPROG:

Der er mange beskrivelser af både personer og af miljøet, som novellen foregår i. I skal bestemme jer for, om novellen skal skrives i nutid eller datid.

SYNSVINKEL:

I skal vælge enten at skrive som jeg-fortæller eller som 3. personsfortæller.

NOGET PÅ HJERTE:

En novelle skal helst have noget på hjerte. Novellen kan give os et billede af en del af menneskers liv, eller vise os nogle situationer, som vi nemt kan spejle os i. Den hjælper os på den måde med at få indblik i noget i verden.

LAYOUT:

1. Find en passende titel til jeres novelle.
2. Brug anførselstegn ved direkte tale.
3. Lav gerne mindre afsnit i teksten, hvor der finder naturlige skift sted.
Det kan f.eks. være sted, tid, synsvinkel eller handlingen, der skifter.
Mellem disse afsnit skal der være dobbelt linjeafstand.

TJEKLISTE TIL JERES NOVELLE:

- Kort og enkelt handlingsforløb.
- Handlingens tidsforløb er kort.
- Få personer med i novellen – kun små indblik i dem som personer.
- Konflikt: Hovedpersonen skal løse en udfordring eller et problem.
- Handlingen har ofte et vendepunkt, der ændrer hovedpersonens liv, holdning eller opførsel.
- Begyndelsen kan være brat og gøre brug af ”in medias res”.
- Slutningen kan være brat og ende åbent og være iøjnefaldende.
- ”Tomme pladser”, hvor tingene ikke helt forklares.

